

HACCIN ANLAM HARİTASI*

Ey Allah'ın misafirleri, aziz kardeşlerim;

Bizleri burada, huzurunda bir araya getiren Yüce Rabbime hamdolsun!

Sevgili Peygamberimiz, gerçek yol göstericimiz, gönüllerimizin sultanı Muhammed Mustafa'ya sonsuz salât ve selâm olsun!

Sevgili kardeşlerim!

Bir ömür boyu bu yolculuğu beklemiştiniz. Daha önce belki defalarca kalbinizi oralara göndermiştiniz, hayalen tavaflar etmiştiniz. Ama şimdi ise Allah nasip etti, buradasınız. Kendi ayaklarınızla buraya geldiniz. Günde beş vakit yöneldiğiniz kıblenize, Kâbe'nize, kavuştunuz ve kendinizi keşfe karar verdiniz.

Evinizden, yurdunuzdan, eşinizden, işinizden, çevrenizden, dostunuzdan ayrıldınız ve Hz. İbrahim'in, Hz. Muhammed'in (SAS) çağrısına karşılık vermek için buraya geldiniz. Yıllardır bunun için hazırlık yaptınız; yemediniz içmediniz, gezmediniz tozmadınız, tasarruflarınızı bir köşede biriktirdiniz; Allah'ın evini, Rasulünün doğup büyüdüğü, tevhit mücadelesi verdiği bu kutsal toprakları ziyaret etmek, hac etmek üzere bu yolculuğa hazırlandınız. Ama biliyorsunuz ki hacı olmak sıradan bir olay değildir. Büyük bir sınavdan, derin bir çileden geçip azgın bir ateşte pişerek eşsiz bir tanıklığın kıyısına varmaktır.

İbadetlerimiz, Müslüman kalma şuurumuzu diri tutan sembollerdir. Çünkü bunlar bizi Allah'a yaklaştırır. Hac, bir niyetin karara, bir kararın eyleme dönüşmesidir. Bir semboller haritasıdır hac ve bu sembollerdeki manaları bilerek karar vermektir.

Yola çıkarken ailenizle, eşinizle, dostunuzla helâlleştiriniz. Dünyada iken ölüm elbisesine, ihrama büründünüz. Ahirete, mahşer gününe gider gibi kefeninizi giydiniz. Bu kefen ihramdır. Şimdiye kadar kıymet ölçüsü olarak bildiğiniz her şey; servet, makam, milliyet, cinsiyet, beşerî üstünlükleriniz ne varsa hepsi ihramın rengi içinde eridi ve sadece Rabbimize kul olduğunuzu gördünüz. Renksiz, dikişsiz, rozetsiz, bayraksız bir elbise! Bu elbise sizi dünyevî bütün güç ve imkânlardan soyutladı. Yeşil bir yaprağa, yürüyen bir karıncaya, uçan bir sineğe bile zarar veremez oldunuz.

Mikad bölgesine, harem bölgeye böyle bir elbiseyle bütün insanlarla eşitlenerek ve telbiye getirerek; "Lebbeyk Allahumme lebbeyk!" diyerek girdiniz; geldim, buyurun Allahım dediniz. Ayaklarınızda onun yolunun yorgunluğu, dudaklarınızda ona yakınlığın yankısı, gözlerinizde ona hasretin pırıltısı vardı. Yürüdünüz ve duaların eriştiği makama erdiniz. Yürüdünüz ve secdelerin biriktiği havuza aktınız! "Lebbeyk Allahumme lebbeyk!" dedikçe kâinatın sesi dudaklarından taşı!

Sonra Kâbe'ye koşunuz. Bütün sembollerin merkezinde yer alan ve fizikî yapısı sade, ama manevî değeri çok yüce; Hz. Adem'den Hz. İbrahim'e, Hz. İbrahim'den Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (SAS) doğru çok kadim, insanlık tarihi kadar eski bir merkeze; tevhit merkezine koşunuz! Kulluğunuzun keskin sıratlarla sınanacağı yere doğru uçtunuz. Bu uçuş size uzaklaşma duygusunu değil, yaklaşma duygusunu yaşattı; gurbet değil, sıla oldu! Çünkü Kâbe'nin yüzü öylesine tanıdık, kokusu öylesine bildik, sıcaklığı öylesine kuşatıcı geldi ki size; başka hiçbir sevgi bu denli çekici olamazdı. Ona doğru koşunuz, ama kendinize, kendinizi aşarak sevgililer sevgilisine, Yüce Yaratıcıya vardınız.

Allah'ın evini tavaf etmeye başladınız. Allah'ın evini, Kâbe'yi solunuza alarak; kalbinizi ona yakın kılarak, kalbinizi ona vererek tavaf ettiniz. Bakışlarınız her şartta kara bir taşın

nuru ile buluştu. Kararan, taşlaşan kalpler bu nurla eridi. Düşündünüz; Peygamber Efendimiz bunun önünde durmuştu, sonra mübarek dudaklarıyla onu öpüp ağlamıştı. Bu taş hesap günü, o büyük gün gören gözünüz, konuşan diliniz, mutmain olmuş kalbiniz olur inşallah! Tavaf etmeye başladınız; zaman durmuş, mekân susmuş, siz ise ne yürüyor ne konuşuyorsunuz, âdeta sonsuzluğa doğru akıp gidiyorsunuz. Makam-ı İbrahimde Kâfirun suresini okuyarak tevhide ulaştınız, bir olanla birleştiniz. Bu ne büyük bir mutluluk! Safa ile Merve arasında sa'y ettiniz, kurtuluş suyunu aramak için tıpkı Hz. Hacer validemiz gibi koşunuz. Kimden kaçıp kime doğru koşunuz! Beşerî olandan ilâhî rahmete koşunuz. Nefes nefese bütün uzaklıkları yakınlaştırarak, Yüce Yaratıcının bize ne derece yakın olduğunu hissederek Safa ile Merve arasında koşunuz. Hz. Hacer validemizin telâşıyla umuda, Zemzeme koşunuz; ona kavuştunuz, ondan kana kana içtiniz. Birlik içinde yok olarak susuzluğunuzu gidermeye çalıştınız. Zemzem, Hz. Hacer validemizin susadığı yerde kevserdi. Onun mütevekkil kalbine akan bir ab-ı hayattı. Küçük İsmail'e, Hz. İsmail'e bir rahmet müjdesiydi. Babası Hz. İbrahim'in ayrılık ateşine ebedî bir serinlikti. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (SAS) dudağından âlemlere rahmet olarak taşan bir yağmurdu. Ve siz, bu suyu içtiniz. Varlığı-yokluğu, gurbeti-sılayı, kevseri-aşk ateşini, rahmeti-sonsuzluğu içtiniz. Ama sorumluluğu da içtiniz; insan olma sorumluluğunu, mümin olma sorumluluğunu içtiniz!

Şimdi yolumuz uzaklaşa uzaklaşa Kâbe'nin sahibine yakın olma adına Arafat'a düştü. Arafat'tan Müzdelife'ye ve oradan da Mina'ya doğru gerçekleşecek bir akışa hazırlanıyoruz. Ulvî bir çağlayandan aşağı doğru akmak üzere basamak basamak yükseleceğiz. Bugün arife. Kâbe'den uzaklaşıp onun sahibine yakın olma günü. Hz. İbrahim'in kalbini kanatan Kâbe'den kopma günü. Hem ayrılık ham de vuslat günü. Bir duruş, bin duruluş ve diriliş günü. Yaratıcıyla muarefe günü. Cebel-i Rahme'nin eteğinde Hz. Adem ve Hz. Havva'nın çocukları, Hz. İbrahim'in davetlisi olarak şimdi Arafat'tasınız, Arafat'tayız. Arafat marifettir, marifetullahtır, Allah'ı bilmektir. Arafat bir mahşerdir. Ölüm elbisesini giymiş, sorguya hazır bir vaziyette Yüce Yaratıcıya yönelmek için toplanmaktadır.

Burada, Arafat'ta kendi kendinizi sorguluyorsunuz; hayata gelişin gayesini, bu hayatın sonunun ne olacağını, hatta giyim kuşama varana kadar değiştirerek, âdeta hayatın amacını yeniden sorgulama imkânı buluyorsunuz. Peygamber Efendimiz, "Dünyada her an yolcu gibi hareket et." buyuruyor. Dünyada ebedî kalacakmış gibi değil, bir yolda olduğunu düşünerek hareket et.

Sevgili kardeşlerim!

Yarın akın akın Müzdelife'ye, Meş'ar-i Hareme gideceksiniz. "Lebbeyk Allahumme lebbeyk!" diyerek telbiye getireceksiniz. Yarın, beyaz güvercinler misali Meş'ar-ı Hareme doğru uçma zamanıdır. Arafat'ta gündüz kaldık, Meş'ar-ı Hareme yolculuk gece ve karanlıkta olacak. Sınav hâlâ devam ediyor. Taşları Meş'ar-ı Harem toprağından bizzat kendi ellerinizle toplayacaksınız. Başkasından medet ummak boşuna! Taş toplarken elinizle yaptıklarınızı düşüneceksiniz. Hayatınız bir film şeridi gibi gözünüzün önünden geçecek. Gecenin karasında, kalplerin karasını aklamak için kendinizi unutup Rahmana yöneleceksiniz. Dua edecek, namaz kılacak, vakfe yapacaksınız. Günahlarınız ve pişmanlıklarınız için bir taraftan tövbe ederken, bir taraftan da onları defetmek, taşlamak üzere Mina'yı arzulayacaksınız. Gece boyu Müzdelife'de kalırken bakışlarınızı afaktan enfüse çevirmeniz gerekecek. Kulağınızda Peygamber Efendimizin Veda Hutbesinden şu sözler yankılanacak: Hepiniz Âdem'densiniz, Âdem ise topraktır!

Mina'da Cemerat var, şeytan taşlama var. Mina zaten aşırı istek, arzu demektir. Günün ilk ışıklarının gecenizi ve gönlünüzü aydınlatmasıyla mahşerin kalabalığına karışma zamanı gelecek. Müzdelife'nin zahidi iken Mina'nın mücahidi olmaya çalışacaksınız. Yorgun

bedenlere, çökmüş omuzlara, yaklaşan bayram sabahının muştusu imdat edecek. Göreceksiniz ki gece ay haccediordu, gündüz ise güneş! Mina emniyet mekânı, sınavın sonucunu alacağınız mekândır. Sakın, o atmak için topladığınız taşları sadece taş sanmayınız. O taşlar, sizin bugüne kadar biriktirdiğiniz kusurlarınız, günahlarınız, kötülüklerinizdir. Şimdi o taşları atarken hem Şeytanı hem de kendi kötülüklerinizi taşlamış olacaksınız. Şeytanı ve kötülükleri uzaklaştırırken Rabbinize yakınlığı, kurbiyeti elde edeceksiniz. Bu kurbiyeti, kurbanla pekiştireceksiniz.

Mina bayram sabahıdır, kurtuluş günüdür. Gözleriniz, bedeniniz yorgun, ama kalbiniz dipdiridir. Nefsin kötülüklerinden, dünyanın gelip geçiciliğinden, esaret zincirlerinden kurtulmak için şeytanı taşladıktan sonra Kâbe'yi tavaf edecek, Safa ile Merve arasında sa'y edeceksiniz. Artık sizin için bu bir bayramdır. Bayram günü müminlerin diriliş günüdür. O gün hacı olduğunuz gündür. Bayrama kavuştuğunuz için kurban keseceksiniz. İhramdayken bir otu koparmak yasaktı, şimdi Allah'a bağlılığın gereği bir canlıyı kurban edeceksiniz. Kurban ettiğin deve, koyun, inek değil; heva ve hevesiniz, şehvetiniz, iradenizdir. Onun rızası için hepsini kurban etmelisiniz ki bayramı yüreğinizde, yakınlığı öz benliğinizde hissedebilirsiniz. Çünkü bu bayram Kurban Bayramı, bu bayram yakınlık bayramı, bu bayram kurbiyet ânıdır. Önce taş atacaksınız, attıkça paklanacaksınız. Bu da bir sınavdır. Sonra bir baş kurban edeceksiniz, can sınavından geçeceksiniz. Daha sonra tıraş gelecek; sembolik olarak kendi varlığınızın bir parçasını da kurban edeceksiniz. Kurban Bayramı haccın anlamını yaşayanların bayramıdır, velev ki çok uzak coğrafyalarda olsalar bile. Sizler burada, bu yakınlaşmayı yaşayanlar, kazandığınız güzellikleri gittiğiniz yerlere taşıyacaksınız. Kendi mekânlarınızda manevî bir kan dolaşımına sebep olacak, tertemiz kanlar olacaksınız. Damarlarda dolaşan taptaze kan! Daha sonra kimi hacılara hicran yolu, kimilerine hacılara hasret yolu gözükecek. Kimi hacılara ise hicret yolu.

Değerli kardeşlerim!

İşte bütün bunları hac ibadetiyle yaşayacaksınız. Siz böyle bir yola çıkarak yolda olduğunuzu gösteriyorsunuz. Böylece hac, sizin için bir yeniden diriliş provası oluyor.

Şimdi haccı, bütün bu muhteşem sembollerle birlikte düşünelim. Evet, hac bir mahşerdir. Dünyada iken bir yere gidiyorsunuz, sembolik olarak kefeninizi giyiyorsunuz, Allah'ın huzuruna gidiyorsunuz, oradan mahşere çıkıyorsunuz, mahşerde bir sorgulamadan geçiyorsunuz! Sonra tekrar Allah'ın evine gidiyorsunuz, oradan da dünya hayatına, bu hayata geri dönüyorsunuz! Peygamber Efendimizin ifadesiyle annemizden doğmuş gibi; arınmış, temizlenmiş ve şuurlanmış olarak yeniden hayata dönüyorsunuz.

Unutmayalım ki hac, aynı zamanda ilâhî aşka bir yöneliştir. Âşıkın maşuka doğru hareket etmesi, sevenin sevgilisine doğru gitmesidir. Bizim kültürümüzde sufiler, Kâbe'yle ilgili Kur'an'da ve Hadiste geçen bütün sıfatları insanın kalbi için kullanmıştır. Beytullah demişlerdir, Kâbe'nin adı Beytullah'tır. Çünkü Allah'ın tecelli edeceği en güzel mekân insan-ı kâmilin kalbidir. Yahut Beytulharam demişlerdir. Bunu da insanın gönlü için kullanmışlardır. Çünkü sevgiliden başkasının oraya girmesi haramdır, demişlerdir. Biliyorsunuz cemaatle kılınan namazda imamlar, yönünü cemaate dönerler. Kibleyi, Kâbe'yi arkalarına alırlar. Sufiler der ki zaten bunun böyle olması gerekir; imamların arkasına aldığı bir Kâbe'dir, yönünü döndüğü cemaatte kaç kişi varsa o kadar Kâbe'dir. Çünkü gönül Allah'ın evidir.

Bakınız bizim Yunus Emre'miz ne diyor:

Ak sakallı bir koca

Bilinmez hâli nice

Emek vermesin hacca
Bir gönül yıkar ise

Yunus Emre der hoca
Gerekse var bin hacca
Hepisinden iyice
Bir gönüle girmektir

Bu, haccın anlamını geri plâna atmak değildir. Hac kelimesindeki asıl gayeyi, şuurlu kararı ifade etmektir.

Bir iki cümleyle de haccın sosyal boyutuna değinmek istiyorum.

Birincisi, hac insanları ahlâklı kılmak için bir eyleme tâbi tutmaktır. Yüce Mevlâmız, hacda şehvet yok, öfke yok, kötülük yok, haklı olsan dahi tartışma yok buyuruyor. Bunlar, İslâm'ın günlük hayatta da bizden istediği hasletlerdir. Bu manevî ortamda bunları uygulamaya koyarak bir alıştırmaya yapıyoruz. Yarın evinize, yurdunuza bu hasletleri kazanmış olarak dönmüş olacaksınız.

Biliyorsunuz vakfe haccın farzlarından biridir. Peygamber Efendimiz, “Elhaccu arefe” buyuruyor. Yani hac tanışma, bilişme ve muarefedir. Dünyadaki bütün Müslümanlar bir araya geliyorlar, tanışıyorlar, bilişiyorlar, evrensel bir kongre gerçekleştiriyorlar, birlikte hareket ediyorlar, aynı kelimeyi “Lebbeyk Allahumme lebbeyk!” terennüm ediyorlar, her biri tevhit nehrinin bir damlası oluyor.

Hac ibadeti diğer ibadetlere benzemez; bütün ibadetleri içinde toplar. O bir eğitimidir; tevhit eğitimidir, ahlâk eğitimidir, sosyal eğitimidir. Neyi niçin yaptığını bilmektir.

Yüce Rabbimize dua edelim. Bütün kardeşlerimize bizim gibi haccı nasip etsin. Yolumuzu, kalbimizi aydınlatsın. Bizi, terk ettiğimiz cahilliklerimize geri döndürmesin. Bütün dünya Müslümanlarına aydınlık gelecek nasip etsin. İnsanlık İslâm'la kurtuluşa ersin.

Rabbim haccımızı makbul eylesin, gayretimizi karşılıksız bırakmasın, günahlarımızı bağışlasın! Rabbimiz bize dünyada ve ahirette iyilik ver, bizi cehennem azabından korusun, iyilerle birlikte cennete koy, hidayete erdikten sonra kalplerimizi saptırma; annemizi, babamızı ve bütün Müslümanları bağışla! Ülkemizi, cennet vatanımızı her türlü kötülükten korusun. Milletimizin dirlik ve düzenini daim eyle. Velhamdu lillâhi rabbil âlemin...

*Arafat Konuşması (31.01.2004)